

E-seminar: Hierarhija prostorskih aktov

Senka Šifkovič Vrbica, julij 2018

Ker je urejanje prostora skozi strateško planiranje in konkretno načrtovanje eno temeljnih orodij družbe, ki skrbi za prevajanje strateških namer v prostor in s tem k usmerjanju družbe v trajnostno naravnano vzdržan razvoj, je potrebno problematiko prostorskega urejanja in načrtovanja vedno obravnavati in reševati upoštevajoč najširše strateške namere.

Tako je v mednarodnem prostoru aktualna agenda Združenih narodov [Spremenimo svet: Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030](#), ki se sicer ne nanaša neposredno na urejanje prostora, toda demografski trendi, naraščajoča urbanizacija in hkrati potreba o vzdržni rabi virov se odvijajo na polju urejanja prostora. Tako [Urbana agenda](#) med prednostne teme uvršča trajnostno rabo prostora in sonaravne rešitve, praktično vsi cilji [Sedmega okoljskega programa EU »Dobro živeti ob upoštevanju omejitev našega planeta«](#) pa terjajo dobro podporo v trajnostnem prostorskem načrtovanju.

Na nacionalni ravni prestavlja najširši strateški okvir [Strategija razvoja Slovenije 2030](#), ki daje pomemben poudarek urejanju prostora. Nadalje pa je potrebno upoštevati še številne nacionalne strategije in operativne programe za posamezna področja, kot na primer [Okvirni program za prehod v zeleno gospodarstvo z akcijskim načrtom](#), ki poudarja ključno trajnostno rabo (omejenega) prostora, tako usmerjeno prostorsko načrtovanje pa kot pomembno podporo spremembam potrošniških ravnanj [Operativni program zmanjševanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020](#), [Strategija razvoja prometa do 2030](#). Ker je urejanje prostora tudi glavni vzvod varovanja okolja tudi [Poročilo o stanju okolja 2017](#) izrecno poudarja, da se v prostorskem načrtovanju z določanjem namenske rabe prostora omogoča temelj družbenega in gospodarskega razvoja.

[Zakon o urejanju prostora](#) (ZUreP-2) na nacionalni ravni določa hierarhijo prostorskih aktov in sicer:

- **državni prostorski red**, ki določa temeljna pravila urejanja prostora, splošne smernice in priporočila za prostorsko načrtovanje, pripravo in izvajanje ukrepov zemljiške politike ter izvajanje drugih nalog urejanja prostora. Ta pravila sprejme vlada z uredbo (trenutno še veljavna [Uredba o prostorskem redu Slovenije](#) iz leta 2004).
- prostorski strateški akti, ki so dokumenti razvojnega načrtovanja, s katerimi se opredeljuje prostorski razvoj države, regij in občin in so: Strategija, regionalni prostorski plan in občinski prostorski plan.
- prostorski izvedbeni akti, ki so akti, s katerimi se načrtujejo prostorske ureditve in določa izvedbena regulacija prostora in so: državni prostorski načrt (DPN), Uredba o najustreznejši varianti, Uredba o varovanem območju prostorske ureditve državnega pomena, Občinski prostorski načrt (OPN), Občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) in Odlok o urejanju podobe naselij in krajine. Prostorski izvedbeni akti so splošni pravni akti, torej obvezujoči.

[Strategija prostorskega razvoja Slovenije](#) je temeljni prostorski strateški akt o usmerjanju prostorskega razvoja države, ki skladno s Strategijo razvoja Slovenije in v povezavi z drugimi državnimi razvojnimi akti in razvojnimi cilji EU določa dolgoročne strateške cilje države in usmeritve razvoja dejavnosti v prostoru. V procesu je priprava nove strategije. [Prenova strategije](#) je v teku. ZUreP-2 predvideva, da vlada za izvajanje strategije sprejme akcijski program, s katerim se določijo

prednostne naloge ter usmeritve za izvajanje strategije v srednjeročnem obdobju. Za morje se pripravi akcijski program za izvajanje strategije na morju.

Regionalni prostorski plan je prostorski strateški akt, s katerim se država in občine na podlagi Strategije, njenega akcijskega programa, drugih razvojnih aktov države in razvojnih ciljev EU dogovorijo in uskladijo o prostorskem razvoju posamezne razvojne regije in določijo bistvene razvojne priložnosti in usmeritve za občinske prostorske akte. Regionalni prostorski plan je podlaga za pripravo regionalnega razvojnega programa in mora biti sprejet pred njim ali sočasno z njim.

Občinski prostorski plan je prostorski akt, s katerim občina na podlagi strategije in njenega akcijskega programa, regionalnega prostorskega plana, drugih razvojnih dokumentov države in razvojnih ciljev EU uskladi in določi cilje in prednostne naloge prostorskega razvoja občine, naselja in njihovo vlogo, zasnovo omrežja gospodarske javne infrastrukture in družbene infrastrukture lokalnega pomena, prednostna območja za razvoj dejavnosti, ki so pomembne za občino ter območja, za katera se izdelata urbanistična ali krajinska zasnova. Sprejem občinskega prostorskega plana je obvezen le za mestne občine, kadar za dotično regijo ni sprejet regionalni prostorski plan.

Izvedbeni prostorski akti:

- Državni prostorski načrt je akt, s katerim se načrtujejo prostorske ureditve državnega pomena.
- Uredba o najustreznejši varianti v okviru državnega prostorskega načrtovanja je akt, ki določi zasnovo načrtovane prostorske ureditve, njeno območje ter omejitve in dopustne posege v tem območju, če so potrebni.
- Uredba o varovanem območju prostorske ureditve državnega pomena je akt, ki določi varovano območje prostorske ureditve državnega pomena, za katero je izdano celovito dovoljenje, ter usmeritve za določitev namenske rabe zemljišč v občinskih prostorskih izvedbenih aktih in prostorske izvedbene pogoje za druge posege v prostor na tem območju. Tako tudi varuje območje izbrane variante pred spreminjanjem in dopolnjevanjem veljavnih ter sprejemanjem novih občinskih prostorskih izvedbenih aktov in sorodnih predpisov, da se z njihovo pripravo ne onemogoči podrobnejše načrtovanje in izvedba načrtovane prostorske ureditve.
- Občinski prostorski načrt (OPN) je akt, s katerim se skladno z regionalnim in občinskim prostorskim planom na izvedbeni ravni načrtujejo prostorske ureditve lokalnega pomena ter določajo namenska raba prostora in prostorski izvedbeni pogoji za umestitev načrtovanih posegov v prostor.
- Občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) je akt, s katerim se podrobneje načrtuje prostorske ureditve na območjih in za namen notranjega razvoja ali prenove določenih delov naselja, kompleksne stanovanjske in poslovne gradnje, gospodarske javne infrastrukture, intenzivne kmetijske proizvodnje, turističnih in rekreacijskih dejavnosti v krajini, prostorskih ureditev lokalnega pomena, ki se načrtujejo zaradi posledic naravnih in drugih nesreč, izvedbe ukrepov s področja varstva okolja in ohranjanja narave ali urejanja drugih problemsko ali prostorsko zaključenih območij v naseljih in krajini, če je to strokovno utemeljeno.
- Odlok o urejanju podobe naselij in krajine je akt, ki se sprejme za območja, kjer je zagotavljanje urejene podobe naselja in krajine po zakonsko določenih merilih posebej pomembno.